

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning)

[COM(2016) 767 final – 2016/0382 (COD)]

(2017/C 246/09)

Föredragande: **Lutz RIBBE**Medföredragande: **Stefan BACK**

Remiss	Europaparlamentet, 1.3.2017 Europeiska rådet, 6.3.2017
Rättslig grund	Artikel 194 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället
Antagande av facksektionen	11.4.2017
Antagande vid plenarsessionen	26.4.2017
Plenarsession nr	525
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	108/1/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) välkomnar framläggandet av det reviderade direktivet om främjande av förnybar energi. Utbyggnaden av förnybar energi spelar tillsammans med övriga förslag i det s.k. vinterpaketet en avgörande roll för att uppnå målen för den europeiska energionionen, EU:s klimatmål och målet om att EU åter ska bli världsledande i fråga om förnybar energi. Andelen förnybar energi i den slutliga energianvändningen ska år 2030 uppgå till 27 %.

1.2 Målet på 27 % har begränsad betydelse för uppnåendet av klimatmålen och ett minskat importberoende. Målet på 27 % måste betraktas tillsammans med andra åtgärder för att minska koldioxidutsläppen (t.ex. effektivitetsökningar) och skulle därför i själva verket kunna vara tillräckligt, särskilt om bestämmelserna på styrningsområdet faktiskt föranleder medlemsstaterna att vid behov vidta ytterligare åtgärder. Om man betraktar målet mot bakgrund av strävan efter att bli världsledande inom förnybar energi och överväger att den förnybara energin redan utan en omarbetning av direktivet enligt kommissionen skulle uppnå en andel på 24,7 % av den slutliga energiförbrukningen år 2030 är det befogat att ställa sig frågan om målet är tillräckligt ambitiöst.

1.3 Trots planerings- och övervakningsordningarna i det föreslagna systemet för styrning av energionionen beklagar EESK på nytt avsaknaden av bindande nationella mål.

1.4 EESK stöder i sig målet om att förnybar energi måste möta marknaden. För kommittén är ändlös subventionering inget alternativ av flera skäl, oavsett om det rör sig om fossila energikällor, kärnkraft eller förnybara energikällor.

1.5 Man kommer dock enbart att framgångsrikt kunna införa förnybara energikällor på elmarknaderna om det skapas lika villkor för alla energikällor. Att förnybar energi fortfarande behöver offentligt stöd beror till stor del på att den konventionella elproduktionen är kraftigt subventionerad. Därför måste den rådande snedvridningen till nackdel för förnybar energi undanröjas genom t.ex. en kombination av energibeskattnings och ett utsläppshandelssystem som omfattar

alla externa kostnader (se EESK:s yttrande om "Översyn av direktivet om byggnaders energiprestanda" – ännu inte offentliggjort i EUT). EESK betonar att detta måste och kan göras till minsta möjliga merkostnader för konsumenterna eller företagen.

1.6 Den nya energipolitiken bör orientera sig mot de tre stora "d:na": decentralisering, digitalisering och demokratisering. Förnybar energi kräver dessutom en ny utformning av marknaden som är lämpad för de decentraliserade strukturerna hos elproduktionen från förnybara källor.

1.7 EESK stöder kommissionens förslag om att utveckla decentraliserade och smarta marknadsstrukturer, men anser att kommissionens uppmaning om att konsumenterna och medborgarna ska stå i centrum för den europeiska energipolitiken måste genomföras mycket mer effektivt. Utvecklingen av nya smarta marknadsstrukturer skulle kunna frigöra den "revolutionära" potential som energiomställningen enligt kommissionen har på ett sätt som maximerar de sociala och regionala vinsterna.

1.8 EESK välkomnar att prosumenter erkänns som en viktig aktör på den nya energimarknaden, vilket utgör ett steg mot energidemokrati genom ökad egenmakt för stora och små konsumenter samt medborgarna. De möjligheter som de ges i förslaget innebär visserligen en viss förbättring jämfört med den rådande situationen, men är långt ifrån tillräckliga, t.ex. när det gäller en verkställbar rätt att få tillgång till och använda offentliga nät/elnet. Därför kan förslaget bara ses som ett första steg på den långa vägen mot att uppnå prosumenterorienterade marknadens verkliga sociala, ekonomiska och regionala potential.

1.9 EESK understryker vikten av ett snabbt genomförande av smarta nät som ett sätt att sörja för en stabil och trygg försörjning, uppnå sektorsintegration genom att kraft-till-värme, kraft-till-gas och elfordon integreras i nätet även på mikronivå samt möjliggöra smidig "peer-to-peer"-handel så att prosumenter fullt ut kan delta på elmarknaden på lika villkor.

1.10 Digitaliseringen kan ge prosumenterna möjlighet att delta inte bara i produktionen av el från förnybara källor utan också i handeln med den. EESK rekommenderar därför starkt att man fastställer en motsvarande positiv rätt att göra detta.

1.11 Förnybara energikällors, bl.a. biogena energikällors (inklusive alternativa bränslen), regionalekonomiska potential nämns visserligen i skälen, men beaktas inte i själva lagtexten. Det saknas en motsvarande strategi för att sammankoppla förnybara energikällor och regional ekonomisk utveckling. Man erkänner inte heller städernas, kommunernas och regionernas samt de små och medelstora företagens stora betydelse som drivkrafter för omställningen till förnybar energi.

1.12 Möjligheten att koppla den nya energipolitiken till regional utveckling är inte bara av regionalekonomisk betydelse. De lokala aktörernas delaktighet i decentraliserade energiprojekt är också viktig för att skapa acceptans: Huruvida en vindkraftspark ägs av en internationell riskkapitalfond eller av lokala aktörer kanske inte gör någon skillnad för klimatskyddet eller energitryggheten, men det är avgörande för allmänhetens acceptans för vindkraftsparken.

1.13 Energifattigdom är ett socialt problem som måste lösas genom socialpolitiken. EESK vill ändå fästa uppmärksamheten på den hittills outnyttjade potentialen hos en kombination av värme- och elproduktion från förnybara källor, energisparande, belastningsskifte och prosumtion för att ta itu med detta problem. Detta förutsätter att man finner lämpliga lösningar för att finansiera de inledande investeringarna, t.ex. genom sociala fonder eller investeringsinstrument, och överbryggat hindren för tillgång till kapital genom en systematisk politisk strategi. Varje medborgare och konsument i EU bör ha möjlighet att bli prosumenter.

1.14 I direktivförslagets titel talas det om "främjande" av förnybara energikällor, men i förslagstexten nämns inga specifika stödinstrument. Tydliga regler i detta avseende är dock nödvändiga för att skapa investeringssäkerhet. Därför behövs det ett särskilt, tydligt och precist stödsystem för företag inom småskalig energiproduktion och prosumenter. EESK anser att de gällande genomförandereglerna för statligt stöd måste revideras i syfte att skapa största möjliga rättsliga säkerhet för att locka investeringar.

1.15 EESK välkomnar målet om att främja hållbara biogena energikällor och alternativa bränslen, men beklagar att förslaget i detta hänseende innehåller bestämmelser som delvis inte är tillräckligt flexibla för att kunna anpassas till lokala förhållanden när det gäller användningen av råvaror och restprodukter. När man avvecklar ohållbara biobränslen måste man undvika att tillgångar går förlorade ("sunken assets").

2. Allmänna synpunkter på främjandet av förnybar energi

2.1 EESK anser att förnybara energikällor skulle kunna medföra fyra viktiga fördelar för Europeiska unionen. Kommissionen tar egentligen bara upp två av dem i sitt förslag till direktiv, och detta delvis på ett alltför vagt sätt.

a) Klimatåtgärder

2.2 Förnybar energi är avgörande för den nästan fullständiga utfasning av fossila bränslen ur det europeiska energisystemet som eftersträvas. Följande två villkor måste emellertid vara uppfyllda:

- Stora framsteg måste göras när det gäller energieffektiviteten (se EESK:s yttrande om "Översyn av direktivet om energieffektivitet").
- Transportsektorn och värme- och kylsektorn spelar en viktig roll för att minska utsläppen av växthusgaser. Att använda el som till 100 % kommer från förnybara källor kommer att spela en viktig roll för att göra värme- och transportsektorerna mer hållbara. Förslagen om att ansluta elfordon till nätet, regleringen av kraft-till-värme och kraft-till-gas samt utvecklingen av smarta nät är viktiga här ⁽¹⁾.

b) Försörjningstrygghet

2.3 Förnybar energi kommer att ge ett oumbärligt bidrag till försörjningstryggheten och minska beroendet av importerad energi, under förutsättning att produktionen, användningen och anpassningen av efterfrågan samordnas. För detta krävs dock särskilda incitament. EESK betvivlar att de stödåtgärder som planeras i förslaget och i förslagen om elmarknadens utformning är tillräckliga. Ytterligare åtgärder kommer troligen att behövas på grund av problemet med "noll marginalkostnad" för förnybara energikällor.

c) Övervinna energifattigdomen

2.4 Kostnadskurvan för förnybar energi går stadigt nedåt, den är billigare än någonsin och nu så kostnadseffektiv och att den redan skulle kunna ge ett konstruktivt bidrag till att minska problemet med energifattigdom. Att utveckla prosumenterna är ett mycket kraftfullt alternativ i detta sammanhang. Till exempel visar en studie från det gemensamma forskningscentrumet (JRC Scientific and policy reports – Cost Maps for Unsubsidised Photovoltaic Electricity) att egenproducerad el från solenergi redan 2014 skulle ha varit billigare än el från nätet för 80 % av européerna. Kommissionen har dock ännu inte utvecklat en lämplig strategi för att utnyttja detta alternativ (se TEN/598).

2.5 Tillgången till kapital är särskilt kritisk för grupper med lägre inkomster, och lämpligt stöd måste tillhandahållas. Denna sociala aspekt behandlas varken i detta direktiv eller i resten av vinterpaket, trots att den är relevant för kommissionens mål att sätta medborgarna i centrum för energipolitiken, i enlighet med artiklarna 17 och 21 i förslaget.

⁽¹⁾ EUT C 34, 2.2.2017, s. 151.

2.6 Mot denna bakgrund anser EESK att man bör undersöka alla tänkbara alternativ för att i möjligaste mån ge alla medborgare möjlighet att delta aktivt och som jämbördiga marknadsaktörer i "energiekonomin". Det handlar även om att tillhandahålla finansiering från Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) eller andra investeringsinstrument, särskilt också för små- och mikroanläggningar. Om låginkomstkonsumenter skulle få tillgång till kapital för decentraliserade anläggningar för förnybar energi skulle de kunna bli prosumenter. Tack vare nettomätning, som förekommer i vissa medlemsstater, t.ex. Italien, Nederländerna, Belgien (Vallonien), Polen och Slovenien, är en direkt finansiell lättnad möjlig, vilket kan minska problemet med energifattigdom.

d) *Regionalt värdeskapande*

2.7 Förnybara energikällor är till sin natur regionala resurser som det nu har blivit tekniskt möjligt för alla att utnyttja. Detta är särskilt viktigt för strukturellt svaga regioner, där nya möjligheter till värdeskapande måste utvecklas. Kommissionen nämner med rätta denna fördel flera gånger i skälen.

2.8 Regionalt värdeskapande innebär dock att man medvetet och strategiskt involverar lokala och regionala aktörer i ekonomiska processer och ger dem möjlighet att vara med och gestalta dessa och på så sätt delta i den ekonomiska utvecklingen. En positiv bieffekt är inte bara större acceptans för den nödvändiga infrastrukturutbyggnaden och utan också medfinansieringen av den.

2.9 Kommittén saknar emellertid en tydlig strategi som kopplar samman regional utveckling och utbyggnaden av förnybar energi. Medlemsstaterna borde ha utarbetat sådana strategier redan efter det att det gamla direktivet om förnybar energi antogs, men så skedde inte.

3. *Allmänna kommentarer till förslaget till direktiv*

3.1 EESK har alltid välkomnat kommissionens insatser för att åter göra EU världsledande inom förnybar energi. Många åtgärder i förslaget till direktiv pekar också mycket riktigt i rätt riktning (t.ex. förutsägbara stödramar, inklusive uteslutandet av retroaktiva åtgärder). Det finns dock en risk för att de tre grundläggande brister som nämns nedan även fortsättningsvis skulle kunna överskugga utvecklingen av förnybar energi.

a) *Stödinstrumentens lämplighet*

3.2 Det föreslagna direktivet bygger på de mål som Europeiska rådet fastställde i oktober 2014 och uppgraderar det tidigare målet om 20 % av den slutliga energianvändningen senast 2020 till 27 % senast 2030, dvs. en ökning med mindre än en procentenhet per år. Om direktivet inte ändras skulle EU år 2030 uppnå en andel på ca 24,7 %. Man vill alltså åstadkomma en ökning på 2,3 % till.

3.3 Denna långsamma ökningstakt kan emellertid innebära att det mellan 2030 och 2050 skulle behövas en stark exponentiell ökning av andelen förnybar energi för att uppnå målen i "Energifärdplan för 2050" (COM(2011) 885 final). De åtgärder som krävs för detta skulle kunna innebära ytterligare ekonomiska kostnader. Under alla omständigheter bör man noga övervaka den förnybara energins utveckling för att så tidigt och kostnadseffektivt som möjligt kunna vidta korrigerande åtgärder.

3.4 Slutsatsen i konsekvensbedömningen av förslaget till direktiv (SWD(2016) 418 final) är att stödåtgärder kommer att behövas åtminstone fram till 2030 inom en stabil rättslig ram. EESK anser därför att man i detta förslag till direktiv också måste redogöra för ett mycket tydligt stödsystem, som skulle kunna genomföras snabbt och effektivt. Detta saknas dock.

3.5 "Genomförandet" av stödmekanismer är en uppgift för medlemsstaterna, som måste agera i enlighet med EU-reglerna om statligt stöd. I den gällande EU-lagstiftningen om statligt stöd fastställs dock extremt snäva gränser, och den måste ändras snarast.

3.6 De gällande EU-reglerna om statligt stöd har nämligen bidragit till en avsevärd inskränkning av tidigare effektiva stödinstrument, såsom den inmatningsprioritet och inmatningsersättning som särskilt användes av små och nya aktörer på marknaden. Nya instrument såsom anbudsinfordringar utgör ibland nästan oöverstigliga hinder för prosumenter, småskalig energiproduktion och andra marknadsaktörer.

3.7 Stimulansåtgärderna i förslaget är främst kopplade till marknadsstrukturen och vissa allmänna bestämmelser om behovet av stabila stödåtgärder som är förenliga med reglerna om statligt stöd. Detta kommer inte i sig att vara tillräckligt. EESK anser att a) kommissionens gruppundantagsförordning om statligt stöd (förordning (EG) nr 800/2008) och b) de nuvarande riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi för 2014–2020 skyndsamt måste ses över för att säkerställa förenligheten med målen i förslaget, särskilt när det gäller prosumenternas och de små och medelstora företagens behov.

3.8 Till exempel måste undantaget för små projekt (punkterna 125 och 127 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi) höjas och de motsvarande värdena förankras i direktivet om förnybar energi för att skapa absolut klarhet.

3.9 EESK betvivlar effektiviteten i att införa kvoter för tillgång till stödsystem för anläggningar i andra medlemsstater, i synnerhet mot bakgrund av målet att främja decentraliserad produktion av förnybar energi och regional ekonomisk utveckling.

b) *Marknadssnedvridningar hindrar förnybar energi*

3.10 Hela vinterpaketets budskap skulle inte kunna vara tydligare: Kommissionen anser att den förnybara energin från och med nu eller så snart som möjligt måste möta marknaden. Detta bör i grunden välkomnas, men är problematiskt så länge som två befintliga, grundläggande marknadssnedvridningar inte undanröjts. För det första tillämpas fortfarande a) direkta nationella subventioner för kraftverk som drivs med fossila bränslen. Till detta kommer b) en helt otillräcklig internalisering av externa kostnader. Därför gynnas systematiskt el från kraftverk som drivs med fossila bränslen och andra former av energi som utvinns ur fossila resurser framför förnybar energi, som ger upphov till inga eller endast marginella externa kostnader. Globalt utgår Internationella valutafonden från en subventionering av "smutsiga" energislag på 5,3 biljoner US-dollar per år, och för EU beräknas denna subventionering uppgå till 330 miljarder US-dollar per år.

3.11 Trots att man sedan flera år tillbaka har varit medveten om denna snedvridning av marknaden till nackdel för förnybar energi och lovat att åtgärda skillnaderna i förutsättningarna har inte mycket hänt. Detta är det största hindret för förnybar energi och måste undanröjas!

3.12 Besynnerligt nog kritiserar sedan en tid tillbaka samtidigt den snedvridning av marknaden som påstås uppstå genom stödet till förnybara energikällor. Det stämmer inte: Att förnybara energikällor fortfarande behöver stöd beror till stor del på subventioneringen av den konventionella energiproduktionen. Med andra ord: Skulle man sluta subventionera energiproduktionen i kraftverk som drivs med fossila bränslen, det vill säga om man skulle skapa verkligt likvärdiga förutsättningar, skulle en stor del av stödet till förnybar energi kunna undvaras. EESK upprepar sin ståndpunkt att man med hjälp av bl.a. marknadsbaserade instrument bör skapa lika villkor för att utveckla snedvridningen av marknaden och inte längre missgynna förnybar energi (se EESK:s yttrande om "Översyn av direktivet om byggnaders energiprestanda").

c) *Den nuvarande elmarknaden lämpar sig inte för förnybar energi*

3.13 Den gamla energiekonomi kännetecknas av relativt få produktionsenheter med hög kapacitet. Ett energisystem som präglas av förnybar energi kännetecknas däremot snarare av småskaligare, mer decentraliserad produktionskapacitet.

3.14 EESK har redan yttrat sig om möjliga nya metoder för att organisera elhandeln i decentraliserade system, såsom den "cellulära ansatsen" ⁽²⁾. De bygger på att även små marknadsaktörer ska kunna kommunicera direkt med varandra och handla med energi. Det handlar därför inte bara om bättre produktionsmöjligheter, utan även om deltagande i handeln.

3.15 Sådana "peer-to-peer"-transaktioner skulle möjliggöra ett brett samhälleligt deltagande som inte är begränsat till produktion och egenförbrukning, utan som också omfattar en aktiv förvaltning av mindre och regionala energienheter, vilket skulle ge upphov till helt nya möjligheter till värdeskapande. Till detta hör också sektorsintegration, eftersom värme och den energi som används för transporter ofta är lokala varor som produceras och förbrukas i små enheter.

3.16 EESK påpekar att administrativa hinder och en allmän brist på reglering gör att "peer-to-peer"-transaktioner för närvarande är omöjliga i många medlemsstater. Detta förslag till direktiv och förslaget om elmarknadens utformning syftar till att ändra detta, men EESK ser stora brister i båda förslagen.

3.17 Om man öppnar upp elmarknaderna i hela EU för "peer-to-peer"-transaktioner skulle detta bidra till att man kan tillvarata den förnybara energins enorma sociala och ekonomiska potential. Genom att inte ta upp denna fråga och därmed inte ta hänsyn till mycket påtagliga hinder som t.ex. gränsvärdena för energihandeln, går kommissionen miste om denna stora chans att avsevärt förbättra EU-medborgarnas, de stora och små prosumenternas samt de små och medelstora företagens ställning på elmarknaden, ge större företag möjlighet att exportera "energilösningar" till utomeuropeiska marknader samt i allmänhet öka samhällets acceptans för energiomställningen.

4. Särskilda kommentarer till direktivtexten

a) *Inga nationellt bindande mål*

4.1 EESK upprepar sin kritik ⁽³⁾ mot att det nya direktivet, till skillnad från direktivet från 2009, inte längre innehåller några nationellt bindande mål. Kommittén hyser fortfarande tvivel om huruvida den planerade styrningen kan "motivera" särskilt de medlemsstater som motsätter sig nationellt bindande mål att bli aktivare. Det finns inget konkret instrument i förslaget som aktiveras om målet på 27 % inte uppnås (se EESK:s yttrande om "Styrningen av energiunionen"). EESK erkänner däremot det gemensamma ansvaret enligt artikel 3 i förslaget, eftersom ekonomiska påföljder föreskrivs i enlighet med den föreslagna förordningen om styrning om dessa mål inte uppnås gemensamt i de nationella energi- och klimatplanerna. Hur dessa ska verkställas är dock fortfarande oklart.

b) *Ingen strategi för regional utveckling*

4.2 Kommissionen underskattar enligt EESK:s mening vikten av ett aktivt deltagande av lokala och regionala aktörer, både för acceptansen för den förda politiken och för de regionalekonomiska konsekvenserna. Bara den förutspådda utvecklingen av elektromobilitet öppnar enorma nya regionalekonomiska möjligheter om man konsekvent inriktar den nödvändiga utbyggnaden av produktions- och distributionsinfrastrukturen på decentraliserade operatörsmodeller ⁽⁴⁾.

4.3 Det skulle även tjäna målet om att göra användningen av förnybar energi så billig som möjligt för skattebetalarna och konsumenterna. Då kan det dock inte bara handla om själva elpriserna, utan om ett heltäckande national- och regionalekonomiskt synsätt. Till exempel bör man även ta hänsyn till aspekten att nya regionala arbetstillfällen uppstår (se skäl 49). Kommittén betonar att flera medlemsstater fortfarande tenderar att a) ålägga lokalt producerad och förbrukad energi onödiga och oberättigade bördor och b) helt ignorera de regionala aspekterna.

4.4 Medlemsstaterna tar dessutom i regel inte hänsyn till nät- och systemkostnaderna i sin reglering. Kommittén är övertygad om att decentraliserade lösningar i slutändan leder till lägre nät- och systemkostnader och stöder därför kommissionens uppfattning i skäl 52.

⁽²⁾ EUT C 82, 3.3.2016, s. 13 och EUT C 34, 2.2.2017, s. 78.

⁽³⁾ EUT C 291, 4.9.2015, s. 8.

⁽⁴⁾ EUT C 34, 2.2.2017, s. 78.

4.5 Detta skäl har övertagits från direktiv 2009/28/EG, utan att det har medfört att medlemsstaterna under de senaste åren har utvecklat motsvarande regionalspecifika strategier. EESK har konstaterat (Nya vägval för framtidens energi: civilsamhället som nyckelaktör för omställningen till förnybar energi – En studie från EESK om civilsamhällets roll för genomförandet av EU-direktivet om förnybar energi) att regionala och lokala aspekter inte beaktas i många medlemsstaters regelsystem och stödprogram och att många nationella regeringar och förvaltningar rentav åberopar EU-rätten för att motivera detta. Även här kan man alltså begära ytterligare konkretisering. I förslaget skapas visserligen de formella förutsättningarna för decentralisering och regional utveckling, men det medför ingen skyldighet att genomföra en sammanhängande strategi i detta avseende. EESK anser att det inte är effektiv lagstiftning att ange principer utan tillräckligt rättsligt stöd.

4.6 För att ytterligare förtydliga skäl 49 bör kommissionen i lagstiftningstexten konkret redogöra för vad som avses med att "kommissionen och medlemsstaterna bör därför stödja nationella och regionala utvecklingsåtgärder [...] och främja användningen av sammanhållningspolitiskt stöd på detta område". Det exakta innehållet i skäl 50 förblir lika vagt, när det i direktivet sägs att det är "nödvändigt att ta i betraktande dess positiva inverkan på regionala och lokala utvecklingsmöjligheter, exportmöjligheter, social sammanhållning och sysselsättning, inte minst när det gäller små och medelstora företag och oberoende energiproducenter". Avslutningsvis välkomnar EESK i skäl 52 ("möjliggöra utvecklingen av decentraliserad teknik för energi från förnybara energikällor på icke-diskriminerande villkor och utan att hindra finansieringen av investeringar i infrastruktur") att decentraliserade strategier uppskattas, men även här finns det ett betydande behov av förtydligande och konkretisering.

c) *Det behövs tydligare regler för prosumtion och konsumenträttigheter*

4.7 Det är positivt att "fjärrvärme", "egenförbrukare av förnybar energi", "egenförbrukning av förnybar energi", "litet eller medelstort företag" och "småskalig energiproduktion" (artikel 21) åtminstone delvis definieras och således erkänns som rättsliga begrepp som är relevanta för energipolitiken och energiregleringen. Tidigare har begreppsförvirring orsakat betydande investeringsosäkerhet. Det finns dock två problem: För det första saknas fortfarande en tydlig definition av prosumtion, och de föreslagna definitionerna tillämpas inte alltid konsekvent i vinterpaketet. För det andra är det rättsliga innehållet i direktivet inte lämpat för att verkligen omsätta dessa begrepp i praktiken. Verkan av dessa bestämmelser är beroende av ett effektivt genomförande. EESK beklagar att kommissionen inte föreslår tydliga riktlinjer för detta genomförande.

4.8 Egenförbrukare av förnybar energi:

- EESK välkomnar bestämmelserna om egenförbrukare i artikel 21.1–21.3. Dessa bestämmelser kan dock bli verkningslösa om man i artikeln inte på ett heltäckande sätt förklarar vad som avses med att konsumenterna "är berättigade att utnyttja och [...] sälja sin överskottsproduktion av förnybar el utan att omfattas av oproportionerliga förfaranden och avgifter som inte är kostnadsrelaterade". Hänvisningen till deras rättigheter som konsumenter bör kompletteras med en hänvisning till kapitel III i det föreslagna direktivet om den inre marknaden för el, där man bör fastställa de särskilda rättigheter som konsumenter som förbrukar sin egen el faktiskt har i praktiken och hur de kan utnyttja dem, inbegripet rätten att använda "peer-to-peer"-transaktioner.
- Kommissionen bör också bl.a. klargöra att egenförbrukning av el där infrastrukturen inte utnyttjas bör undantas från skatter och avgifter, i likhet med egenförbrukning av värme.
- Bestämmelsen om att egenförbrukare på vissa villkor inte ska betraktas som klassiska energileverantörer går i rätt riktning men måste förtydligas. "Egenförbrukning" och "leverans" är till att börja med olika saker. De gränser som anges i förslaget till direktiv är för låga. Med utgångspunkt i faktiska verksamhetsexempel – i samband med bestämmelserna för små projekt i punkterna 125 och 127 i de gällande reglerna om statligt stöd – skulle lämpliga gränsvärden vara 20 MWh (6 000 MWh för vindkraft) för hushåll och 1 000 MWh (36 000 MWh för vindkraft) för juridiska personer.
- I bestämmelsen om att egenförbrukare ska få ersättning som motsvarar marknadsvärdet för den el som de matar in i nätet behövs en definition av begreppet "marknadsvärde". Det är inte lämpligt att fastställa det utifrån prisnivån på grossistmarknaden så länge som marknaden är snedvriden på grund av stödet till energiproduktion med fossila råvaror. Dessutom bör man i ersättningen också beakta tillståndet i systemet som helhet (t.ex. beträffande utnyttjandet av nätet), så att egenförbrukare uppmanas att lagra energi eller förskjuta belastningen "i systemets intresse".

EESK välkomnar den bestämmelse som föreslås i punkt 2 om försörjning av enskilda byggnader, eftersom den skulle undanröja en djup orättvisa som fått pågå under många år.

4.9 Vad gäller administrativa krav och tillstånd konstaterar EESK att avsikten med artiklarna 15 och 16 i grunden är riktig, men att det finns ett antal problem med den föreslagna texten. För det första är begreppet "decentraliserade enheter" i artikel 15.1 d för vagt och måste definieras. För det andra misslyckas medlemsstaterna regelbundet med att uppnå målet om att likställa småskalig energiproduktion och stora marknadsaktörer. Detta beror ofta på deras tolkning av reglerna om statligt stöd. Så länge inte reglerna om små projekt, egenförbrukning och prosumention förtydligas kommer det därför inte att vara tal om likställdhet. Här måste kommissionen handla skyndsamt. För det tredje hänför sig förslagen i artiklarna 15 och 16 endast till produktionen. För att få full tillgång till energimarknaden och framför allt få genomföra "peer-to-peer"-transaktioner behöver små marknadsaktörer såsom företag inom småskalig energiproduktion även förenklade förfaranden när det handlar om lagring av el, handel och egenförbrukning.

4.10 När det gäller ursprungsgarantier avspeglar artikel 19 i förslaget inte tillräckligt det rådande marknadsmisslyckandet. Samtidigt som syftet med förslaget är att konsumenternas val ska ge incitament till utveckling av kapacitet för förnybar energi, tillåter EU:s gällande lagstiftning vilseledande erbjudanden om "grön el". Leverantörer tillåts använda ursprungsgarantier för att bygga upp en grön fasad samtidigt som de fortsätter att generera, köpa och sälja icke-förnybar el. I EU:s framtida lagstiftning bör de nationella tillsynsmyndigheterna åläggas att fastställa bindande krav för alla marknadsaktörer som erbjuder "grön el"-tariffer. Leverantörerna bör bevisa de ytterligare miljövinster som sådana tariffer. Kommissionens förslag skulle dock kunna öka konsumenternas förvirring, och överutbudet av ursprungsgarantier skulle öka. Dessutom bör prosumentsammanslutningar som säljer sin el direkt undantas från skyldigheten att ange elens ursprung, eftersom ursprunget ju tydligt framgår av prosumention eller av att det handlar om småskalig energiproduktion.

d) Det behövs en högre ambitionsnivå och mer flexibilitet för biogena bränslen och alternativa bränslen

Biobränslen

4.11 EESK anser att förslagets tillvägagångssätt när det gäller biobränslen är alltför stelt. Samtidigt som målet om att inte inkräkta på livsmedelsproduktionen respekteras är det också viktigt att möjliggöra ett optimalt utnyttjande av tillgängliga resurser. EESK vidhåller därför sin ståndpunkt att man bör vidareutveckla sådana biobränslen som inte framställs av jordbruksprodukter eller med hjälp av markanvändning som påverkar livsmedelsproduktionen negativt, utan av andra källor såsom restprodukter, biprodukter och avfall, däribland från skogsbruket (se EESK:s yttrande om "Utfasning av fossila bränslen ur transportsektorn")⁽⁵⁾. EESK understryker också att eventuella utfasningsåtgärder bör genomföras på ett sådant sätt att man undviker att tillgångar går förlorade.

4.12 I sitt yttrande om "Indirekt ändrad markanvändning (ILUC)/biodrivmedel"⁽⁶⁾ av den 17 april 2013 frågade EESK vilket kvantitativt bidrag de s.k. avancerade biobränslena skulle kunna ge, och till vilken kostnad. De frågorna har ännu inte besvarats.

4.13 Kommittén påpekade också att det t.ex. genom ökad odling och användning av oljeväxter inom ramen för särskilt hållbara odlingsmetoder (nyckelord: blandad odling) kan uppstå mycket intressanta användningsområden, t.ex. för drift av jord- och skogsbruksmaskiner. Inte heller här går det dock ännu att skönja någon riktig strategi från kommissionens sida. Det är ett problem som förslaget till direktiv inte löser.

4.14 EESK anser att det är viktigt att bibehålla flexibiliteten när det gäller minskningen av biobränslen, flytande biobränslen och biomassabränslen som framställs ur livsmedels- eller fodergrödor, förutsatt att de uppfyller hållbarhets-kriterierna i artikel 27 i förslaget.

4.15 EESK ger sitt fulla stöd till kraven i artikel 26.5 för att garantera ett hållbart skogsbruk. EESK rekommenderar att definitionen av "skördetillstånd" i artikel 2 jj omformuleras så att den omfattar alla slags juridiskt giltiga tillstånd att avverka skogsbiomassa.

⁽⁵⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 56.

⁽⁶⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 56.

Elektromobilitet

4.16 Med den kvot för alternativa bränslen som fastställs i direktivet beaktas inte elektromobilitetens stora tillväxtpotential. Med en snabbt ökande andel förnybara energikällor i elproduktionen behövs elektromobiliteten även som flexibilitetsalternativ och kan, om den sätts in på strategiskt rätt sätt, spela en viktig roll i utvecklingen av prosumentstruktur.

4.17 Utöver kvoten för alternativa bränslen, inte minst av industri- och regionalpolitiska skäl och för att få slut på Europas energiberoende, skulle ett möjligt mål för andelen elektromobilitet som använder el från förnybara källor kunna vara 10–20 % senast 2030. Det är också viktigt att tillämpa hållbarhetskriterierna i artikel 27 beträffande den högsta andelen förnybara energikällor i den slutliga energiförbrukningen även på transportsektorn för att inte alltför mycket begränsa användningen av biobränslen i transportsektorn.

e) *Nya impulser för förnybara energikällor inom värmesektorn och för fjärrvärme*

Gas och värme

4.18 Förslaget i artikel 23 om att varje medlemsstat ska öka andelen förnybar energi i värme- och kylproduktionen med minst en procentenhet varje år räcker inte. För att klimatmålen ska kunna uppnås skulle mycket högre mål behöva fastställas.

4.19 Kravet i artikel 20.1 om att göra en bedömning av behovet av att bygga ut gasnätsinfrastrukturen för att underlätta integreringen av gas från förnybara energikällor är vettigt, men man bör komma ihåg att gas också är en ändlig, fossil energikälla. Här hänvisas till yttrandet om "Tryggad naturgasförsörjning" ⁽⁷⁾. När bedömningskriterierna fastställs gäller det att se till att aspekten med sektorsintegration beaktas.

4.20 Kommittén välkomnar att man i artiklarna 20.3 och 24 vill stärka fjärrvärmekoncept, eftersom de är viktiga sätt att föra sektorsintegrationen framåt, bekämpa energifattigdomen och stärka den regionala ekonomin. EESK noterar samtidigt att integrerade stadsdels- eller regionlösningar med den gällande EU-lagstiftningen ofta går i stöpet på grund av nationella bestämmelser.

Bryssel den 26 april 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽⁷⁾ EUT C 487, 28.12.2016, s. 70.